

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL:

Pentru Sibiu pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru monarchie pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl.
Pentru străinătate pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3 fl.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la:
Administrațiunea tipografiei archidiecezane, Sibiu, strada Măcelarilor 47,
și la expedițiunea de inserțiuni Adolf Steiner în Hamburg (Germania).

Correspondențele sînt a se adresa la:
Redacțiunea „Telegrafului Român”, strada Măcelarilor Nr. 37.
Epistole nefrancate se refuză. — Articuli nepublicați nu se înapoiază.

INSERTIUNILE:

Pentru odată 7 cr., — de două ori 12 cr., — de trei ori 15 cr. rëndul cu litere garmond — și timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

Revista politică.

Sibiu, în 5 Septemvre

Sterilitatea este foarte mare pe câmpul politice interne. Senatul imperial se va întruni în 28 Septemvre n. eată ceva mai de importanță, dară și întrunirea aceasta este condiționată de împregiurarea, dacă proiectele cele mai momentuoase vor fi terminate până la timpul sus indicat.

Partida Cehilor juni a avut în zilele aceste o conferență în Praga, în care a adus o rezoluțiune de 4 puncte. Cuprinsul acestor puncte nu conține ceva nou, afară de provocarea deputaților cehi de a apăra în cestiunea Bosniei solidaritatea intereselor slavice.

Despre marșul trupelor noastre în ținutul Limului și întâlnirea la Priepolie (nu Prielopolie cum s'a dîs din eroare în telegrama din nrul trecut) aflăm o telegramă detaiată în diuarele din Viena și Budapesta. În telegrama aceasta se dîce, că în 13 Septemvre n. brigada Kilici a tăbărit la hanul Jacobov. Trupele turcesci erau în toate părțile postate dealungul drumului în posturi mai mari și mai mici. În 14 Sept. n. s'a continuat marșul spre Priepolie. La Han Colovrat a așteptat o deputațiune de Turci și crestini cu caimacamul în frunte trupele noastre și a însoțit pe generalul austro-unguresc în cetate. La oare care depărtare afară din cetate au eșit întru întimpinare pașa și bimbașa. Comandanții turcesci au protestat contra trecerei trupelor noastre prin cetate, ofierii s'au încercat a oprî avantgarda să treacă podul preste Lim, cu toate aceste, intrarea a urmat în sunetul muzicii. În mijlocul cetății s'a vădut generalul König, care sosise în același timp cu coloana dela Priboi. În diua următoare avea să sosească și ducele de Württemberg. Altă telegramă spune, că ducele de Württemberg și Husni-pașa a sosit în 15 Septemvre în Priepolie și că după ocuparea acestei cetăți trupele austro-unguresci de pe linia despre Novos Varos s'au retras.

O faimă, care și ca faimă a făcut senzațiune, a respndit N. fr. Pr. adecă: că ar fi auzit, că țarul rusesc a murit în Simferopol în Crimeea. Scirea aceasta a avut influență nefavorabilă chiar și asupra bursei din Paris. Cu toate aceste până acum scirea aceasta se consideră de o scoritură.

Boerescu min. de esterne al României din călătoria sa diplomatică a sosit la Bucuresei. Lupta parlamentară în cestiunea Evreilor se va fi început. Publicăm la alt loc memoriul ministrului Boerescu, prezentat în cestiunea evreească puterilor celor mari europene.

Cestiunea Israelită.

III. Industrie și comerciu.

(10 Urmare)

Pe strada Lipsani, pe calea Mogoșoaii se înmulțesce numărul caselor de schimb, a zarafilor. Oare sînt

într'adevăr în Bucuresei atâtea afaceri ca să fie trebuință de atâția zarafi? În aparență — în realitate, toate acele suflete de zarafi, de samsari, de antreprenori, de rentieri, de oameni și fără profesioni, sînt agenți activi a practicei usurare, sînt cămătari.

Operațiile lor consistă între altele în împrumuturi cu câte 48% 60%, fiind asigurați nu numai prin câte trei, patru giruri la polițe, mai cu samă prin amaneturi.

Operațiile lor consistă în scontarea titlurilor de pensie, a leflor, cu un scădământ, care representă dobânda de 60%, 72%, 84% pe an. Cunoascem casuri în cari procentele luate întrec ori-ce închipuire.

La asemenea speculații sînt avisați aceia, cari au trebuință; la ei se adresează funcționari, la ei se adresează proprietarii și arendașul, mulțimea locuitorilor din mahalalele fără ocupație, la ei trebuie să se adreseze meseriași, chiar și comercianții întru cât lipsese o adevărată bancă, care să facă operații propriu dîse de bancă. Cu cât miseria sau strimtoarea e mai mare, cu atâta e și exploatarea mai mare. Un proprietariu e silit spre ași plăti datoria sau polița, a vinde recolta, încă neadunată sau cerealele ce are, cu prețuri de nimic atît în Bucuresei și mai cu samă în orașele provinciale, — încât mărimea dobânților plătite e în realitate de multe ori de 80% minimum. Folosindu-se de libertatea acordată — acei speculanți nu se mulțamesc numai cu foloasele esorbitante sub formă de dobândă, ci și mai puteau stipula până la legea din 19 Februarie 1879 și alte foloase prin mijlocul clausei penale, încât astfel prin mijlocul acestei clause penale capitalul primitiv datorat se măria în casuri ce cunoascem, de mai multe ori.

Practica usurară de legi, fiind consfințită de judecatori, efectul moral a trebuit să se producă în societate și prin contagiunea ei. Nu e îndoială că usura s'a lătit în mod spaimântător. Nu putem contesta, în interesul adevărului, că și orașenii români asemenea exercită practică usurară. Nu ne mai mulțămim cu foloase mici de 8 la sută, de 10 la sută. Dăm bani împrumut la Români cu deosebire, cu ipotecă reală, cu dobânde câte 18 și 24 la sută și cu clausele penale!! Sînt persoane în societate, cari prin poziția, prin profesia ce eșercită, nu ar trebui să mărească numărul cămătarilor. Chiar profesori și funcționari, înalți magistrați participă la eșercițiul practicei usurare. Sînt funcționari, cari exploatează nevoia colegului rêu plătit sau prea cheltuitoriu, luându-i dela un napoleon pe lună dobânda de 1 leu 50—60 bani, adecă 18 lei pe un an, sau 90 la sută!!

S'au înființat casse de economie în diferite orașe, pe cari prin modul organizării lor le putem numi institute naționale. Mai toate operațiunile lor, de altmintrea mărginite, consistă în operații usurare de exploatare sau a deponenților lor sau a altor Români, cari se adresează, luându-li-se 18%, 24%, 36% pe an. Cetim în „Ga-

zeta pentru anuciuri judecătorești“ a curții de apel din Iași, că are a se vinde silit casa unei d-ne, Safta Baronischi, de cătră cassa de economie de-acolo pentru plata capitalului datorat, a dobânde de 3% pe lună, plata onorarului de 20% și se înțelege și pentru plata cheltuelilor judecătorești. Vrea să dîcă un institut național cere 3% pe lună sau 36% pe an.

Libertatea nu a înlesnit procurarea creditului în mod priincios. În miseria socială, în care se află agriculturii, industriașii și comercianții români, societatea română, libertatea în sine și fără să se fi luat măsurile pentru instruire și protegere, a fost mijlocul de-a exploata toate clasele societății, de-a le stoarce cele mai multe foloase și ale cauza ruinarea. De această libertate se folosesc proprietarii și arêndașii față cu țeranul; apoi unii orașeni români, dar mai cu samă se folosesc față cu toate clasele societății Israeliti, la cari sîntem reduși a ne adresa.

În asemenea împregiurări legitima întrebare e a se sci, ce e de făcut?

(Va urma).

Memoriu,

asupra revizuirii art. 7 din constituțiunea română.

Art. 7 din constituțiunea română, care datează dela 1866, dîce:

„Calitatea de român se obține, se conservă și se perde conform legii civile.

„Numai străinii de rituri creștine pot obține naturalizațiunea.“

Art. 44 din tratatul dela Berlin care este dela 1878, sună astfel:

„În România, distincțiunea de credințe religioase și de confesiuni nu va pute fi opusă nimenui ca motiv de escludere ori de incapacitate în ceea ce privește bucurarea de drepturi civile și politice, admiterea la serviciurile publice, funcțiuni și onoruri, sau eșercițiul diferitelor profesii și industrii, în ori-ce localitate va fi.

„Libertatea și practicarea ulterioară a tuturor cultelor vor fi asigurate tuturor celor ce aparțin statului român, ca și străinilor, și nici o împedecare nu ar fi adusă, fie la organizațiunea erarhică a diferitelor comunități, fie în raporturile cătră șefii lor spirituali.

„Naționali tuturor statelor, comercianți sau alții, vor fi tratați în România, fără distincție de religie, pe un picior de perfectă egalitate.“

Puterile cer României a modifica legea ei fundamentală, astfel ca să o conforme cu dispozițiunile luate de dînesele, și România se declară gata a răspunde la aceasta cerere.

Dar cum trebuie și cum poate s'o facă?

În alte cuvinte, care este datoria și dreptul ei?

Datoria este a recunoaște principiul pus de art. 44, și a nu admite nimic care să i fie contrariu: dreptul ei este ași ocroti interesele sale economice și naționale.

Să precisăm lămurit scopul ce

și-au propus puterile a ajunge prin art. 44.

Acest articol conține trei dispozițiuni:

Egalitatea de drepturi a locuitorilor României, de ori-ce credință religioasă.

Libertatea eșercițiului tuturor cultelor;

Tratarea egală a tuturor străinilor, fără distincție de religie.

Aceste două din urmă condițiuni se află deja îndeplinite prin constituțiunea română, a cărei articole 11 și 21 dîc:

„Libertatea consciinței este absolută. Libertatea tuturor cultelor este garantată, întru cât însă celebrațiunea lor nu aduce o atingere ordinii publice și bunelor moravuri.

„Toți străinii aflători pe pămîntul României se bucură de protecțiunea dată de legi persoanelor și averilor în genere.“

Nu remâne dar de introdus în constituțiunea principatului decăt principiul esprimat de întăia condițiune, și aceasta este ceea ce Români și propun a face substituind articolului 7 un text, care ar declara formal că: „distincțiunea de religie nu va constitui pentru nimeni, în România, un obstacol de achizițiune și de eșercitare a drepturilor politice și civile.“

Este în drept cine-va a cere mai mult?

Nu, fiind-că puterile n'au pretins mai mult prin tratatul dela Berlin: nu, fiind-că aplicarea unui principiu înscris în constituțiune se face prin legi organice posteroare acestei constituțiuni.

Dovadă că puterile n'au pretins mai mult Românilor, se găsește în protocoalele chiar ale tractatului din Berlin.

În adevăr în ședința dela 10 Iulie 1878, protocolul 17, d-nul Desprez, care făcea parte din comisiunea de redacție, recunoaște, prezentând congresului textul care se citește la art. 44, că situația Israelitilor în România este nedeterminată sub punctul de vedere al naționalității ei.

D. Desprez a vădut prea bine, că naționalitatea Evreilor din România este în cestiune, căci constată că nu este determinată.

Al doilea plenipotentiar al Italiei, comitele de Launay, simțind dificultățile ce ar proveni din această situațiune, propune ale tranșa în mod radical, adoptând o formulă care ar declara, că „Israeliti din România, pe cât timp nu aparțin unei naționalități străine obțin de-a dreptul naționalitatea română.“

Aceasta însemna a ficsa modul aplicării principiului enunciat prin art. 44.

Congresul, din fericire pentru România, refuză de-a intra pe această cale, care singură conduce la o soluțiune, și principele de Bismarck, semnalând înconveniente modificării rezoluțiunilor deja adoptate, adaogă această frasă remarcabilă: „E necesar ca congresul să se opue la ori ce tentativă de a reveni asupra fondului.“

„Fondul“ cestiunei era dar judecat deja și admis, când d. de Launay propuse amendamentul seu.

Cum era admis?

Negreșit în sensul redacțiunii primitive a articolului 44; în sensul acelei redacțiuni, care există actual și care e contrară îndemnului făcut de al doilea plenipotențiar italian.

Se admitea, dar, principiul, fără a se admite modul executării sale, care era lăsat țerei interesate.

Remâne a se ști acum, dacă guvernul român contravine în ceva tratatului dela Berlin prin proiectul de lege ce și propune a prezenta camerilor, proiect, care recunoaște principiul înscris în art. 44 și dispune de un început de execuțiune.

Nu este altă cestiune în litigiu.

Românii, dobândindu-și independența prin bravura lor și prin sângele vărsat, nu cred a mai avea trebuință să mențină restricțiunea conținută în art. 7 al constituțiunii lor. Vrând să intre în marea familie a statelor europene, pricep necesitatea, de-a introduce în dreptul lor public principiile adoptate astăzi de toate statele moderne civilizate, și pot astfel să se conforme, fără eforturi, cu spiritul secolului.

Unele puteri cer ca Români să treacă imediat, și într'un mod absolut la aplicarea completă a principiului de curând adoptat.

Guvernul român, s'o repetăm, recunoaște necesitatea unei aplicări, care ar consacra adoptarea principiului; dar nu înțelege a proceda decât gradat și în limitele posibilului.

Aceasta este, pentru Români, o cestiune de ordine interioară, care le impune obligațiuni necunoscute, poate de puterile străine, dar pe cari nu le este permis lor a le uita.

Modul aplicării art. 44 face obiectul părții a doua a proiectului de lege ce guvernul prepară.

Esecutarea acestui articol reclamă dispozițiuni de două naturi diferite: unele raportându-se la viitor, altele la trecut.

În ceea ce privește pe calea dintâiu, aplicarea art. 44 trebuie să se facă printr'o serie de noue legi organice și prin modificări introduse în legile existente, cari ar conține oarecari dispozițiuni contrare noului principiu introdus în constituție. În ceea ce privește noul proiect de lege, special, asupra revizuirii art. 7., densusul nu poate conține, în ceea ce atinge viitorul, decât enunțarea generală a principiului prin care ori ce străin nu va pute obține calitatea de cetățean fără osebire de religie, conform cu legea naturalisării.

Ca complement necesariu și logic al măsurilor de aplicare a art. 44. guvernul român își propune a face să se declare, prin proiectul de revizuire, că dreptul de a dobândi imobile rurale este un drept politic, și că toate dispozițiile legii de revizuire precum și restricțiunile relative la dobândirea de proprietăți rurale de către necetățeni nu se aplică Dobrogei, nici locuitorilor săi, cari au devenit Români în virtutea principiului de anecsiune, și cari vor fi tratați conform regimului special prescriș pentru acea provincie, pe un picior de perfectă egalitate.

Esecutarea art. 41 în aceea ce privește viitorul ar fi dar basată numai și exclusiv pe naturalizarea individuală.

Remâne cestiunea de aplicare pentru trecut, sau mai bine dis efectele sale asupra Evreilor ce există actual în România. Acı se ivesc dificultățile și obstacolele.

Cabinetul din București susține și unul din membrii săi, d. Boerescu, ministrul afacerilor străine, încearcă în acest moment a convinge, asupra acestui punct, puterile semnatare ale

tractatului din Berlin, că modul cum înțelege guvernul principelui Carol a rezolva aceste dificultăți nu este de loc contrariu tractatului; că soluțiunea ce propune e singură cu putință, singura care are sorți de reușită înaintea camerilor, singură în fine, care conciliază cerințele diplomației europene cu interesele economice și naționale ale poporului român.

În ce consistă soluțiunea? Cabinetul din București s'a întrebat, mai înainte de toate: care era starea Evreilor din România, în momentul când a intervenit tractatul din Berlin?

De secolii, acei ce nu recurgeau la protecțiune străină, prin aceasta chiar, aparținând ori cărei religii, erau supuși români, adecă supuși legilor țerei, care-i protegia, și împărțeau, ca toți ceilalți indigeni, sarcinile naționale; se bucurau de drepturile civile, afară de câteva excepțiuni, între altele dreptul de-a dobândi imobile rurale și de-a exercita unele profesii; dar n'aveau și nu exercitau nici un drept politic. Astfel era și situațiunea Armenilor și a Musulmanilor; acestor din urmă se interdicea chiar dreptul de-a se stabili în țară.

Cum se vede, Evreii și Armenii aveau în România, în timpii vechi, mai aceeași situațiune ce o au astăzi Arabii din Algeria franceză, cari și ei sunt supuși ai țerei unde sunt născuți fără de-a fi cetățeni.

Guvernul român doarece și el a modifica această stare de lucruri, pe care n'a creat-o, dar de care trebuie să țină socoteală.

Se poate face aceasta fără nici o tranzițiune?

Eată adevărata cestiune.

Art. 7 al Constituției române din 1866, care interdice de-a conferi naționalitatea străinilor necreștini țintia mai cu samă să ne o ascundem la Israeliti cari la acea epocă, dedeau Românilor cu atât mai multe îngrijiri, cu cât pozițiunea lor era precară. Dar din momentul ce existența națională a Românilor s'ar găsi mai bine garantată prin intrarea Principatului în familia Statelor libere, nu mai au atâtea motive a se teme de introducerea în sinul lor a acestui element Israelit, care se considera totdeauna ca străin și ca formând o națiune a parte.

Nu trebuie însă să procedăm cu mai puțină băgare de samă și cu grația; căci Israeliti din România sunt, în mare parte încă, departe de a fi asimilați cu restul populațiunii. Vorbind o limbă străină de-a celorlalți locuitori, având alte moravuri, alte tradițiuni, alte aspirațiuni, ei cred că formează în stat o colonie a parte — un fel de colonie germană. Dela anul 1864, epoca promulgării codului civil carele permitea a cere împământenirea, până la adoptarea constituției din 1866, care le retrase acest drept, n'a fost nici o cerere făcută într'acest fel de vre-un Israelit. Această trăsură ajunge spre a arăta puțină însemnătate ce dedeau atunci Israeliti naționalității române.

România, cu toate aceste, astăzi când are situațiunea unui stat independent, nu refuză a acorda titlul de cetățeni acelor, cari odată păreau al desprețui. Dar nu poate s'o facă imediat și fără stagiul, decât în favoarea acelor din Israeliti supuși Români, cari s'au identificat în de-ajuns cu națiunea, a căreia membrii ar deveni.

Eată limita extremă în care guvernul român crede a pute pași, și aceasta fără a angagia acțiunea și voința reprezentațiunii naționale. A merge mai departe, ar fi a promite mai mult decât ar pute da, ar fi a înșela puterile și a trăda interesele legitime ale țerei sale.

Nu s'ar pute, într'adevăr, recu-

noasce tuturor Evreilor supuși Români, sau numai acelor născuți în România drepturile cetățenesci, fără a provoca turburări, foarte grave poate și fără a distruge de sigur orice echilibru în națiune.

Câte-va notițe statistice vor face să reiasă mai bine acest adevăr.

După recensământul aprocsimativ care s'a putut face la 1869, între 4,582,602 locuitori, ce număra România, sunt 218,304 Israeliti; și cum e stabilit că populația evrească crește în această țară câte 60,000 de suflete în fie-care 10 ani, se poate dice, că astăzi densa ajunge cifra de 270,000 suflete cel puțin, adecă formează mai mult decât o a două-decea parte din totalul populațiunii. Acest număr, deja atât de considerabil, ia proporțiuni mult mai mari, dacă consideră cineva numai Moldova, care, din 1,486,800 locuitori, număra 200.000 Israeliti, adecă a șeptea parte din populație. În districtul Iasi sunt 2558 Evrei la sută de locuitori; în orașul Iasi sunt 72 la o sută. În districtul Botuzani, proporțiunea este 1648 la sută. În orașul Mihaileni de 70. În București nu e decăt de 16.

Doresce cineva a ști acum în ce proporțiune această enormă populație Israelită contribuie la sarcinile statului? Eată nouă cifre!

Sunt în România 763,768 contribuabili, din cari numai 27,288 Israeliti, adecă din o sută de Evrei 3,57 sunt contribuabili, pe când din o sută creștini sunt 96,43. În Moldova proporțiunea de creștini contribuabili este de 91,18 la sută, și acea a Evreilor de 8,92.

În România întregă sunt 19 Evrei la sută patentați: în Moldova sunt 45 la sută; în orașul Iasi 76 la sută.

Să se compare aceste cifre cu acele ce ne înfățișază alte țeri! Astfel spre a nu cita decăt un exemplu. Franția a cărei populație este cel puțin de opt ori mai mare decăt a Țerei românesce, număra de patru ori mai puțin Evrei.

În proporțiune cu numărul locuitorilor săi în România este țara din Europa care are cel mai mare număr de Israeliti; însă, îi se cere a proceda la emanciparea lor cu mai multă rapiditate decăt a procedat ori-care altă țară.

În toate locurile, unde era un mare număr de Israeliti, s'a preparat admiterea lor la drepturile civile și politice prin măsuri preparatoare, asupra cărora adeseori a trebuit să se revină fiind-că fusese luate cu prea mare repezițiune. Casul s'a prezentat în Marea Britanie la 1754, în Franția la 1808, în marele Ducat de Baden la 1830, în Prusia după 1812. Un mare număr de alte mici state germane au făcut asemenea.

(Va urma).

Un proces de presă.

(Urmare)

Apărătorul Albert Arz de Strausenburg: Apărătorul face mai întâiu un resumat al stării factice cu privire la pertractarea de față, și espune, cum acusatul a ajuns în posesiunea raportului incriminat. Apoi trece la o critică a acțiunii și dice:

§. 25 din ordonanța ministerială, prin care se regulează procedura la curțile de jurați, ține curat, că în actul de acuză trebuie să se arete anumit, nu numai tipăritura (carte, diar) incriminată, ci și singuratecele pasage sau părți, pe care procurorul își întemeiază acuză sa. Cum trebuie să fie înțeleasă această decisiune, se cunoasce din § 72 al aceleiași ordonanțe, după care una din întrebările ce se pun juraților trebuie să sune așa: „Sunt jurații convinși, că cuvintele denotate de către acusator se pot califica în adevăr așa precum le califică densusul?“

Așa dară acusatorul este obligat să denoate cuvintele sigurate, care după a sa părere vatemă legile. Scopul invederat al a-

cestei decisiuni este, ca acusatului să i se dea ocaziune de-a se prepara pentru apărare. Dară acuză formulată de către procuror nu a împlinit această condițiune, și așa el a lipsit pe acusat de beneficiul acordat lui prin lege.

Acțiunea conține mai departe un pasagi, după care pre Baritiu ar fi numit pe preotul Muntean ca autor al raportului incriminat, cu toate că nu acesta, ci Mărginean și Stezariu sunt autorii.

Aserția aceasta deși corespunde actelor, totuși isvorește din o neînțelegere vedită, căci raportul a apărut cu subsemnătura autorilor Mărginean și Stezariu. Cum ar fi putut deci Baritiu susține, că Muntean ar fi autorul? Aserția aceea din protocolul interogatoriului sau a fost reu înțeleasă și incorect scrisă de către scriitorul protocolului, sau dl Baritiu n'a înțeles bine întrebarea, adresată lui din partea judecătoriaului de instrucție. Din capul locului apărarea d-lui Baritiu a mers într'acolo, că în cazul acesta s'a publicat un document istoric — cum deci, în contradicere cu această apărare, ar fi putut el susține spre dauna sa aserția neadeverată, că nu Mărginean și Stezariu, ci reposatul Muntean ar fi autorul? El prin aceasta ar fi susținut însuși, că articolul nu cuprinde un document istoric, ci este un falsum!

Mai încolo, acuză procurorului ține, că acel document cuprinde un delict contra §-lui 302.

La partea esențială a acestei aserțiuni voiu reveni mai la vale; acı însă îmi permit a întreba: Cine este responsabil în linia primă pentru un lucru tipărit? Fără indoială autorul! — Așa dară pentru ce dl procuror n'a acuzat și pe autor, pe care-l cunoasce?

Știu eu bine că nu este de competența mea să acuz; sunt și departe de a lua în critică actul de acuză, deși îl merită. Dacă totuși mă ocup și de acest defect al lui, o fac numai din cauză ca să arăt, că însuși dl procuror, în contradicere cu declarațiunea sa, nu află delictul în cuprinsul aceluia document, pe care autorii lui nu l' destinaseră pentru publicare, ci cel mult numai întru impregiurarea, că el totuși s'a publicat (după treizeci de ani). Dacă procurorul ar fi aflat delictul în însuși acel articol, atunci el trebuia nesmintit, să acuză pe autori, ceea ce însă nu a făcut; așa dară a și recunoscut, că densusul reprobează numai publicarea, pentru care este în adevăr numai redactorul respunzător.

Așa dară noi avem a face acı în linia primă cu întrebarea, dacă publicarea unui document scris înainte cu mai bine de ani treizeci, este sau nu, o faptă deamă de pedeapsă. Dl procuror de stat cere dela d-voastră domnilor jurați, ca să răspundeți la ea afirmativ.

Această întrebare însă este ca principiu, de o importanță foarte mare. Dl acusat avu toată dreptatea, când el în apărarea sa susțină, că densusul nici decum nu a făcut politică actuală, ci a publicat numai unele acte istorice. Așa dară acusatul face apel la libertatea științei.

Cu toate aceste, dl procuror de stat cere dela d-voastră ca să condamnați pe acusatul, adecă ca d-voastră să combateți și să negați dreptul științei și libertatea de-a cerceta. Procurorul cere aceasta dela d-voastră tocma acuma și tocma aici, unde societatea istorică din Ungaria cu puțină zile mai înainte fiind reprezentată prin membrii sei cei mai de frunte, se folosi de dreptul cercetării. El cere dela d-voastră, ca prin condamnarea ce veți enunța contra acusatului Baritiu pentru publicare de documente istorice, să diceți acelor oameni ai științei: Vă stă în voie ca să cutrierați arhivele vechi și nouă, aveți libertatea de a culege ca și albinele, va fi însă vai de voi, dacă veți cuteza să publicați ceva din tesaurile aflate! — pentrucă s'ar pute întâmpla ușor, ca în acel cas paragrafi cei foarte elastici ai codicelui penal, să vă apuce capul în rețeaua lor!

Eu știu că d-voastră domnilor jurați nu veți face una ca aceasta, dară dacă ați face-o, atunci acei oameni ai științei, acei istoriografi veniți din Ungaria până la Sibiu, v'ar răspunde subridând: Bine, dacă

